

update voorlopig programma: nieuwe cursusdata en actualisering programma

Training Biografie van het landschap

Centre for Global Heritage and Development, LDE (Leiden, Delft, Erasmus)
Karin Stadhouders

Cursusdata: woensdag 15 september, dinsdag 21 september, woensdag 13 oktober 2021

Locaties: Museum De Lakenhal, Leiden en Vliegkamp Valkenburg

Voertaal: Nederlands

Kosten: normaal tarief € 350;

onderzoekers/studenten Leiden-Delft-Erasmus universiteiten: € 250

N.B. Het programma wordt uitgevoerd volgens de dan geldende corona-richtlijnen.

1. Biografie van het landschap

Een landschapsbiografie vertelt het gelaagde 'levensverhaal' van een landschap: hoe het zich in de loop van de tijd heeft ontwikkeld in een voortdurende interactie tussen mensen en hun leefomgeving. Het samenstellen van een landschapsbiografie vergt een diepgaande verkenning van de genese van een landschap, waarvan zowel fysieke als immateriële dimensies deel uitmaken en waarbij kennis van een verscheidenheid aan disciplines wordt geïntegreerd.

Het huidige concept van de landschapsbiografie is sinds de jaren '90 mede vormgegeven door Jan Kolen, tegenwoordig hoogleraar Landschapsarcheologie en Cultureel Erfgoed en tevens decaan van de Faculteit Archeologie van de Universiteit Leiden. Vanuit academisch perspectief vormde de landschapsbiografie een antwoord op de toenmalige trend van reductionisme en de groeiende kloof tussen objectivistische en constructivistische benaderingen in het landschapsonderzoek. Daarnaast kwam de landschapsbiografie tegemoet aan de maatschappelijke behoefte om de kennis op het gebied van landschap en erfgoed meer te integreren met de kennis en praktijk van planologie en ontwerp.

Sinds die tijd is het concept landschapsbiografie verder ontwikkeld, binnen academische kring onder meer in verschillende NWO-projecten op het gebied van erfgoed, landschap, planning en ontwerp. Daarnaast wordt de landschapsbiografie in de praktijk van het Nederlandse landschaps- en ruimtelijke onderzoek steeds vaker toegepast in beleid voor visieontwikkeling op regionaal en lokaal niveau. De aankomende Omgevingswet gaat uit van een integrale visie op de leefomgeving, waarin fysieke, culturele en sociale dimensies met elkaar verbonden worden. De methodiek van landschapsbiografisch onderzoek blijkt geschikt om de multidisciplinaire en participatieve aanpak te faciliteren, die daarvoor nodig is. Deze succesvolle opmars van de landschapsbiografie in de beleidspraktijk draagt wel het risico in zich dat de oorspronkelijke diepgang wordt gereduceerd tot niet meer dan een beleidsinstrument.

2. Inhoud van de training

Deze driedaagse training op (post)academisch niveau beoogt professionals op het gebied van erfgoed en ruimte op verdiepende wijze te laten kennismaken met de mogelijkheden van de landschapsbiografie voor wetenschappelijk en toegepast onderzoek en voor de praktijk van ruimtelijk beleid en ontwerp. De verschillende werkvormen (lezingen, presentaties en discussies, veldexcursie en een praktijkopdracht) zijn gericht op het verwerven van kennis van theorie en praktijk en dagen uit tot reflectie en verdieping. In de praktijkopdracht oefenen deelnemers de toepassing in de eigen beroeps- en onderzoekspraktijk.

Leerdoelen

Na het voltooien van deze training Biografie van het landschap:

- hebben deelnemers op een verdiepende manier kennis gemaakt met het concept landschapsbiografie en zijn zij in staat hierop kritisch te reflecteren;
- weten de deelnemers de toepassingsmogelijkheden, methoden en technieken van de landschapsbiografie te evalueren;
- hebben deelnemers ervaring opgedaan met het zelf uitvoeren van een landschapsbiografisch onderzoek.

3. Voor wie

De training is met name gericht op mensen die actief zijn in de disciplines landschap en erfgoed, ruimtelijk beleid en ontwerp, zoals:

- academisch onderzoekers (incl. PhD-studenten);
- onderzoekers en adviseurs in publieke en private sector: beleidsadviseurs bij rijksoverheid, provincies en gemeenten; natuur- en landschapsorganisaties; erfgoedorganisaties; onderzoeks- en adviesbureaus op het gebied van landschap, erfgoed en cultuurhistorie, recreatie en toerisme;
- professionals op het gebied van planologie en ontwerp: landschapsarchitectuur, stedenbouw en architectuur.

4. De training: programma, begeleiding en docenten

Het trainingsprogramma verbindt de theorie en praktijk van de landschapsbiografie. De eerste dag begint met een inleiding op achtergrond en ontwikkeling van de landschapsbiografie in het academisch discours, gevolgd door een aantal voorbeelden van de toepassing ervan in onderzoek en in de beleidspraktijk. Tijdens de tweede trainingsdag wordt dieper ingegaan op methoden en technieken van landschapsbiografisch onderzoek, gevolgd door een veldexcursie

waarbij observatie en analyse centraal staan. De training wordt afgesloten met een praktijkopdracht, waarin deelnemers een casus uit hun eigen omgeving of beroepspraktijk benaderen en analyseren vanuit landschapsbiografisch perspectief. Tussen de tweede en derde trainingsdag werken deelnemers aan deze praktijkopdracht, waarbij begeleiding beschikbaar is. Op de derde dag worden de landschapsbiografieën gepresenteerd en besproken. Deze dag wordt afgesloten met een gezamenlijke evaluatie van de mogelijkheden van de landschapsbiografie vanuit de beroeps- en onderzoekspraktijk van de deelnemers.

5. Voorlopig programma

woensdag 15 september 10-17 uur: introductie in de landschapsbiografie

locatie: Leiden, Museum de Lakenhal

ochtend:

- welkom en toelichting op trainingsprogramma en op dag 1
- introductie in de landschapsbiografie:
 - prof. dr. Jan Kolen, Universiteit Leiden: “De landschapsbiografie in theorie en praktijk”
 - prof. dr. Hans Renes: “Gelaagdheid: een handvat voor de analyse van complexe landschappen”
- perspectief cultuurhistorie: 'groen' landschap - presentatie door dr. Michiel Purmer, Natuurmonumenten: “Beton in het duin. De Atlantikwall in duinnatuurgebieden landschapsbiografisch bekeken”

middag:

- perspectief cultuurhistorie: stedelijk landschap - presentatie door drs. Karin Stadhouders, Centre for Global Heritage and Development: “Steenkuilen en pannenbakkerijen. Biografie van een Woerdens industrielandchap”
- perspectief ontwerp: presentatie door dr. Gerdy Verschuure, TU Delft: “Biografische documentatie”
- perspectief ontwerp: presentatie door Krijn Christiaanse / Cathelijne Montens, KCCM: titel volgt
- perspectief omgevingsbeleid en erfgoed - presentatie door drs. Edwin Raap, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: “Gewaardeerd Landschap. Participatie en landschapsbiografieën als onderlegger voor een gemeentelijke omgevingsvisie”
- gezamenlijke reflectie op dag 1; afsluiting

dinsdag 21 september 10-17 uur: werkbezoek Vliegkamp Valkenburg
locatie: Vliegkamp Valkenburg (Theaterhangar Valkenburg)

ochtend:

- welkom en toelichting op dag 2
- perspectief archeologie en cultuurhistorie Vliegkamp Valkenburg: inleiding door archeoloog dr. Peter Jongste (Rijksvastgoedbedrijf)
- perspectief toekomstvisie en planontwikkeling Vliegkamp Valkenburg: inleiding door stedenbouwkundige Thomas Smit MSc (Rijksvastgoedbedrijf)

middag:

- veldverkenning van de 'biografie van Valkenburg' (fietsexcursie)
- gezamenlijke reflectie op dag 2; afsluiting

tussen 21 september en 13 oktober - individuele praktijkopdracht

In de periode tussen 21 september en 13 oktober voeren deelnemers een praktijkopdracht uit: een landschapsbiografie die op 13 oktober wordt gepresenteerd aan de groep (tussentijdse begeleiding: drs. Karin Stadhouders). In week 38 of 39 wordt een tussentijds uitleg- en vragenuurtje via Zoom gepland.

Een beknopte handreiking 'methoden en technieken' en een introductie op de praktijkopdracht worden opgenomen in de cursusreader.

woensdag 13 oktober 10-17 uur: presentatie en evaluatie praktijkopdrachten
locatie: Leiden, Museum de Lakenhal

ochtend:

- welkom en toelichting op dag 3
- presentaties door de deelnemers en reflectie

middag:

- vervolg presentaties door de deelnemers en reflectie
- slotgesprek over de mogelijkheden van de landschapsbiografie in onderzoek en de praktijk van beleid en ontwerp (m.m.v. prof. dr. Jan Kolen)

6. Informatie en aanmelding

Als de cursus vol zit, kunnen we u op een wachtlijst plaatsen. Informatie via e-mail: r.de.boer@arch.leidenuniv.nl